

‘Een plaagdier is altijd een symptoom, nooit de oorzaak’

MARC SIEPMAN
DOCENT

Marc Siepman geeft cursussen en lezingen over het belang van een gezonde bodem. Hij vertaalde twee belangrijke bodemboeken in het Nederlands, *Bodem in balans* en het *Bodemvoedselweb*.

‘Wat ik om me heen zie, is dat mensen alles wat ‘plantaardig en dood’ is als afval zien en dat vervolgens afvoeren. Als we de blaadjes van een boom niet als afval zien en zouden laten liggen, dan komen daar talloze organismen in te leven. Wormen, mijten, schimmels, bacteriën, ook wel het bodemvoedselweb genoemd, eten de blaadjes op. De voedingsstoffen die daarin zitten maken ze vrij voor zichzelf en voor de boom zelf. Als je jaar na jaar de blaadjes van de boom weghaalt, dan heb je zoveel koolstof en calcium weggehaald dat het bodemvoedselweb rondom de boom niet meer goed functioneert en dan verzwakt de boom. Om over de stikstofdepositie, fosfaatvervuiling, pesticiden, overmatig snoei beleid en met zware machines over de wortels heen rijden, nog maar te zwijgen. En dan komt er een of andere zwakteparasiet en dat plaagdiertje of

schimmeltje krijgt dan de schuld, terwijl het juist een symptoom is. En dan zeggen we: “wat doen we tegen die schimmel?”, maar eigenlijk moeten we zeggen: “wat doen we voor die boom?”.

Het gros van de mensen blijft hangen in symptoombestrijding. Deze manier van ingrijpen komt door onze cultuur. Wij hebben de illusie dat we controle kunnen hebben over de natuur. Maar dat hebben wij niet en hoe meer controle je uitoefent, hoe groter je problemen worden. Wij denken dat als je er maar genoeg energie insteekt dat alles blijft zoals het is. Terwijl je eigenlijk er naar toe moet dat het systeem in al zijn complexiteit zichzelf aanpast, dat er dynamisch evenwicht komt. We hebben een nieuwe kijk nodig op wat mooi is. We moeten een bedekte bodem mooi gaan vinden. We moeten hoog gras mooi gaan vinden. We moeten een ongesnoeide boom mooi gaan vinden. We moeten natuur die lekker zichzelf is mooi gaan vinden.

SLAKKEN GEWENST

In de tuin zijn het vaak de zwakke planten die door slakken opgegeten worden en dan vooral de jonge plantjes of overbemeste plantjes. Moestuinplanten zijn nota bene gekweekt op smaak, de bitterstoffen zijn eruit. De paardenbloem laten slakken niet voor niets staan, die bevat nog wel bitterstoffen. De slak ruimt weliswaar zwakke planten op, maar eet ook dode plantenresten. Het is dus een heel nuttig dier. Tegelijkertijd is hij het voedsel voor allerlei andere nuttige dieren, zoals vogels, salamanders, padden, kikkers, spinnen, kevers en egels, maar ook voor nematoden en slakkendoders (een vlieg die parasiteert op slakken). Slakken hebben veel vijanden, dat maakt ze een belangrijke voedselbron. Ik heb heel veel slakken in mijn tuin, maar daar heb ik helemaal geen last van. De meeste zijn van die mooie tuin-slakjes, die krabben alleen een beetje algen van je planten. Die doen helemaal geen kwaad.

Het toverwoord is balans. Een evenwicht tussen genoeg voedsel en voldoende roofdieren. Als het dan een goed slakkenjaar is, dan heb je ook veel roofdieren die de slakken in toom houden. Als je echter geen roofdieren hebt, omdat je die allemaal uit je tuin hebt weggejaagd omdat je geen slakken voor ze hebt, dan hoeft er maar dit te gebeuren en je hebt een enorme slakkenplaag en wordt je hele tuin kaalgevreten. Dus als je last van slakken hebt, is het altijd je eigen schuld!

Als je nuttige dieren wilt, dan moet je ook de schadelijke dieren koesteren. In plaats van de bladluizen te bestrijden, plant je liever een vlier in je tuin, waarop in het vroege voorjaar al snel zwarte luis op af komt. Hiermee lok je nuttige insecten naar je tuin, die later in het seizoen de luizen opeten die op je andere planten afkomen. Geen enkel organisme staat op zichzelf in de tuin. Het is een complex web. Eten en gegeten worden. Als er onbalans in het web optreedt, dan ervaar je problemen.

BELANG VAN EEN STROOISELLAAG

Door elke keer de bodem te spitten of door de onkruiden eruit te trekken, krijgt de bodem geen kans om in balans te komen. Laat de bodem liever met rust, zodat de schimmels zich daarin kunnen vermenigvuldigen. Knip planten af in plaats van ze eruit te trekken en laat ze als mulch ter plekke liggen. Op die manier creëer je een strooisellaag. Deze helpt tegen het inslaan van regendruppels, buffert de bodemtemperatuur, zodat er meer bodemleven de vorst of hitte kan overleven en is tegelijk voeding voor de bodemorganismen, waaronder wormen. Als je geen strooisellaag hebt, ontbreken de wormen. Gewone regenwormen trekken organisch materiaal de bodem in, verteren het en poepen het boven de grond uit. Als je veel wormen hebt, dan heb je 40% minder slakkenvraat. En als je dan een mol hebt, dan is dat eigenlijk een heel goed teken. Ten eerste omdat je dan blijkbaar veel wormen

1

2

hebt, maar tegelijkertijd helpen ze ook bij het opruimen van schadelijke diertjes zoals engerlingen, emelten, aardrupsen en de jongen van woelmuizen.

Je voedt met de strooisellaag ook de schimmels in de bodem. Deze schimmels helpen ook weer mee. Ze balanceren de bodem, ze halen voedingsstoffen weg waar ze teveel zijn, en brengen dat naar een plek waar een tekort is. Ook voeren ze water aan, zodat planten een droogteperiode makkelijker kunnen overleven. Ze stimuleren ook wortelgroei, groeien om de wortels van de plant heen en beschermen zo de plant tegen aanvallers en ziekteverwekkers. Op die manier is een plant of boom veel minder kwetsbaar voor al die problemen waar we tegenaan lopen.

KRINGLOOP SLUITEN

Een strooisellaag wordt verteerd dus er moet telkens weer plantaardig materiaal bij komen. Die biomassa kun je steeds aanvoeren, maar het mooiste is als je dat ter plekke produceert. Dat kan door bomen aan te planten, maar ook door afgeknipt onkruid te gebruiken of door groenbemesters in te zaaien. Een met planten bedekte bodem is het beste. Laat tijdens de winter zoveel mogelijk dode planten staan, zodat nuttige diertjes in je tuin kunnen overwinteren. Knip verhoude stengels pas in het voorjaar af, als de insecten eruit zijn, en laat ze ter plekke liggen als mulchmateriaal. Als je de juiste omstandigheden creëert, komt alles vanzelf naar je tuin. Vogels helpen bijvoorbeeld om de bodemorganismen in je tuin te krijgen. Door hun uitwerpselen en via hun pootjes vervullen zij een soort taxirol.

Na een jaar of vijf begint alles al een beetje op zijn plek te vallen, de planten zijn vitaal en de slakken vormen niet zo'n groot probleem, de bodem heeft een goede structuur en het bodemleven kan floreren.'

1 Witgerande tuinslak

2 Vlier met zwarte luis

